

KAROL WIELKI A ROZWÓJ KULTURY EUROPEJSKIEJ

Rządy Karola Wielkiego opierały się w dużej mierze na licznych wyprawach wojennych, co niewątpliwie wpłynęło na powiększaniu terytorium jego państwa. Podczas panowania przeprowadził ich około sześćdziesięciu, a połowie z nich przewodził osobiście. Swoją pierwszą akcję wojskową skierował przeciw zbuntowanej Akwitanii. Powstanie zostało stłumione stosunkowo szybko, jednak chcąc zabezpieczyć sobie zaplecze, musiał pójść na kompromis z Akwitańczykami. Jego działania miały swoje uzasadnienie w tym, iż po powstaniu podejmował on liczne wyprawy wojskowe na terenie Hiszpanii i nie mógłby jednocześnie zajmować się dwoma tak ważnymi sprawami. W 781 roku stworzył podporządkowane, ale wyodrębnione królestwo Akwitanii, osadzając na jego tronie swego trzyletniego syna – Ludwika. W 772 zerwał sojusz z Longobardami, co wpłynęło wraz z prośbą papieża Hadriana I na podjęcie przez niego decyzji o interwencji w Italii. Zakończyła się ona wspaniałym sukcesem. Mianowicie Longobardowie zostali rozbici i skapitulowali, a w 774 zdobył Pawię, detronizował Dezyderiusza oraz sam ogłosił się królem Longobardów. Po tych wydarzeniach umocnił on swą władzę w Rzymie, ograniczył bowiem świecką działalność polityczną papieża sprawując nad nim kontrolę. W 781 mianował swojego syna Pepina na króla Włoch. W 800 roku papież Leon III koronował Karola Wielkiego na cesarza rzymskiego. W ten sposób doszło do odnowienia cesarstwa na Zachodzie. Karol Wielki toczył bardzo ciężkie walki z Sasami. Starał się uzależnić ich politycznie oraz zmusić do przyjęcia chrześcijaństwa. Potrzebował do tego aż osiemnastu kampanii wojennych. Pierwsza miała miejsce w 772, a ostatnia w 804 roku. Pierwsze wyprawy Karola Wielkiego nie przyniosły żadnych trwałych rezultatów, więc od 779 rozpoczął systematyczny podbój Saksonii. Kiedy działania militarne miały zbliżyć się ku końcowi, wybuchło w 782 powstanie. Na jego czele stanął Widuking. Na powstanie w pewnej mierze wywarły wpływy natury religijnej. Sasi byli poganami, a Karol Wielki obstawał, by wszyscy jego sascy poddani nawrócili się na chrześcijaństwo. Tych, którzy nie chcieli przyjąć chrztu lub później wracali do starych wierzeń, skazywano na śmierć. Ocenia się, że w wyniku takiego sposobu nawracania zginęła aż jedna czwarta ludności Saksonii. Po zwycięskiej bitwie Karola Wielkiego pod Verdun w X 782, by zniechęcić Sasów do dalszego oporu, rozkazał on pozbawić życia 4,5 tys. jeńców saskich. Mimo wszystko, bez względu na to, że Sasi zostali opuszczeni przez swych moźnych, a sam Widuking w 785 skapitulował, ci walczyli dalej do 804. W czasie walk w Saksonii, Karol Wielki nawiązał kontakt z plemionami słowiańskimi. Rywalizujący z Sasami Obodrzyce udzielili wsparcia Frankom, ale Wieleci wystąpili

przeciwko nim. Zdołał on jednak uzależnić od siebie oba plemiona, podobnie jak plemiona czeskie. W 788 r. Karol Wielki pozbawił władzy księcia bawarskiego Tassilona po tym jak ten, dążąc do uniezależnienia się od króla, odmówił mu wsparcia podczas walk w Akwitanii. Następnie Bawaria została włączona do królestwa Franków. Przed ekspansją frankijską zaciekle broniła się, zamieszkała przez Celtów, Bretania, jednak i ta prowincja w 799 uległa władzy Franków, przeciwko której mieszkańcy Bretanii zbuntowali się już w 812 roku. Dla zapewnienia bezpieczeństwa wschodnich granic państwa Karol Wielki podjął szereg wypraw wojennych przeciwko Awarom. Awarowie sprawowali władzę na dużym obszarze zajmowanym obecnie przez Węgry i państwa powstałe po rozpadzie dawnej Jugosławii. Walki zakończyły się całkowitą klęską Awarów. Frankowie wprawdzie nie opanowali ziem na wschód od Saksonii i Bawarii, ale wszystkie państwa zajmujące szeroki pas od wschodnich Niemiec aż do Chorwacji uznały zwierzchność frankońską. Władca Franków pragnął również zapewnić bezpieczeństwo na południowej granicy, toczył ciężkie walki w Hiszpanii z Arabami. Udało mu się wyprzeć ich za Pireneje, jednak atakowali oni nieraz Akwitanie, gdzie mieli poparcie miejscowych separatystów. Wobec tego Karol zdecydował się ingerować w wewnętrzne spory arabskie. Mianowicie udzielił poparcia zwolennikom Abbasydów w walce z omajjadzkim emirem Kordoby. Mimo to, w 778 jego wyprawa do Hiszpanii skończyła się niepowodzeniem. W wąwozie Roncevaux tylna staż Karola Wielkiego została pokonana przez Basków. Tam też zginął margrabia Marchii Bretońskiej Roland, którego czyny stały się tematem francuskiego eposu rycerskiego: *Pieśni o Rolandzie*. Jednak już po 795 Karol Wielki opanował: Hueskę w 797, Barcelonę w 801, Pampelunę w 806 oraz Tortozę w 811 roku. Ostatecznie granice królestwa Karola Wielkiego oparły się na zachodzie o rzekę Ebro, na północy o Morze Północne i Bałtyk, na wschodzie o rzekę Łabę, a na południu o Dunaj i północną część Półwyspu Apenińskiego.

Karol Wielki większość życia spędził na wyprawach wojennych. Jednak jego panowanie to także zakładanie licznych biskupstw, szkół przy klasztorach i katedrach, dzięki czemu przyczynił się do ożywienia intelektualnego. Została rozbudowana i umocniona organizacja kościelna. Powstały prowincje (arcybiskupstwa), silne diecezje, które sprawowały kontrolę nad klerem, bogate opactwa benedyktyńskie. W Akwizgranie, stolicy państwa Franków istniał potężny pałac, z kaplicą, biblioteką i szkołą pałacową. Dzięki Karolowi Wielkiemu stała się ona naukowym ośrodkiem chrześcijaństwa zachodniego. Cesarz ściągnął do niej wielu wybitnych uczonych i nauczycieli m.in. Alkuina Anglosasa. Program nauczania wprowadzony w szkole pałacowej stał się wzorem dla całego szkolnictwa średniowiecznego. Na dworze karolińskim i po opactwach zaczęła rozkwitać poezja, myśl polityczna, nade

wszystko zaś historiografia. Zawdzięczamy jej m.in. *Żywot Karola Wielkiego* Reinharda. Karol Wielki w całym cesarstwie zakładał szkoły, unowocześnił pismo, wprowadził tzw. minuskułę karolińską. Upowszechniła się ona w całej Europie dzięki skryptorium klasztornym. Była też później wzorem dla humanistów i za ich pośrednictwem dla kształtu czcionki drukarskiej. Mimo, iż sam był niepiśmienny, chętnie wspierał rozwój nauki i sztuki sprowadzając do Akwizgranu najwybitniejsze umysły ówczesnego świata, również wielu artystów, którzy sięgali po wzory późnego antyku i bizantyjskie. Karol Wielki przeprowadził reformę monetarną. Wprowadził w państwie srebrnego denara (12 denarów składało się na 1 solida, a 20 solidów na 1 funta). W celu wewnętrznej konsolidacji państwa i wzmocnienia władzy, ujednolicił prawo i przeprowadził reformę administracji. Jednocześnie, by zapobiec ewentualnemu rozbiciu państwa nie dopuszczał do umacniania się arystokracji w prowincjach. Zarządzający nowymi jednostkami administracyjnymi hrabiowie byli mianowani i odwoływani przez Karola, a także ściśle kontrolowani przez jego zaufanych inspektorów.

Reasumując, Karol Wielki był jednym z najpotężniejszych władców średniowiecznej Europy nie tylko ze względu na talent wojskowy, również z uwagi na jego wybitne dokonania w dziedzinie nauki i sztuki.

Opracowała: Natalia Maliszewska

Bibliografia:

1. B. Zientara, *Historia powszechna średniowiecza*, PZWS, Warszawa 1968
2. M. Chmaj, W. Sokół, J. Wrona, *Historia – repetytorium dla kandydatów na studia prawnicze, historyczne, politologiczne i socjologiczne*, Centrum Doradztwa i Informacji Difin, Warszawa 2006